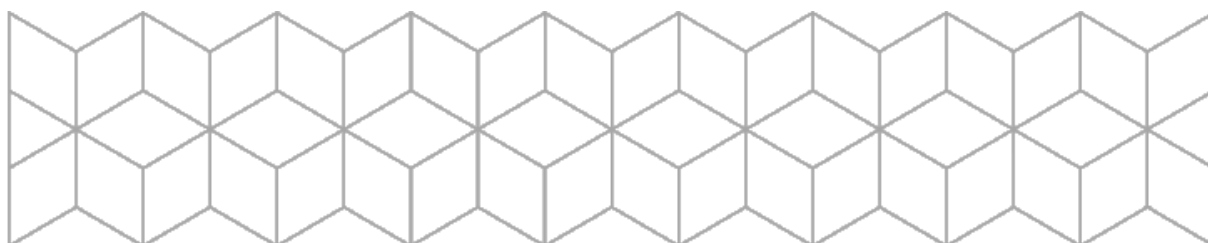

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	SAM102
Emnenavn:	L-SAM10219 Geografi og samfunnsfaglige metoder 1 LMBSAM10217 SAM102 Geografi og samfunnsfaglige metoder (1-7) LMUSAM10219 SAM102 Geografi og samfunnsfaglige metoder 1 (5-10)
Eksamensform:	Skriftlig digital hjemmeeksamen, 8 timer, hjelpemidler tillatt
Dato:	12 mai, 2021
Faglærer(e):	Morten Helberg Marit Eriksen Gitte Motzfeldt Nicola Karcher
Eventuelt:	<p>Vekting av oppgavene: oppgave a, drøftingsoppgave: 60%, oppgave b, didaktikkoppgave: 40%. Kandidaten velger ett av oppgavesettene.</p> <p>Oppgave a (i sett 1 og 2) har en max begrensning på 2000 ord, og oppgave b (i sett 1 og 2) har en max begrensning på 1000 ord. For alle oppgaver gjelder font 12, linjeavstand 1,5.</p> <p>Oppgavene skrives i word og lastes opp i Inspira ved levering.</p> <p>Denne eksamen er omgjort fra 6 timers skoleeksamen til 8 timers hjemmeeksamen pga. COVID-19 restriksjoner. Alle hjelpemidler er tillatt unntatt kommunikasjon. Studentene har fått følgende informasjon:</p>

Eksamen skal være et selvstendig arbeid. Under eksamen er det ikke tillatt å kommunisere med andre personer om oppgaven, eller å dele utkast til besvarelse eller fullstendig besvarelse. Slik kommunikasjon er å anse som fusk. Innleverte eksamensbesvarelser blir kontrollert for plagiat.

Individuell skriftlig eksamen, 8 timer

Tillatte hjelpemidler: Alle

Karakterregel: A–F.

Antall kandidater: ca.

Urkund plagiatskontroll utføres for alle oppgaver

Emneansvar: Gitte Motzfeldt

Sensorordning

Intern og ekstern sensor.

Vurderingskriterier basert på karakterskala som benyttes av høyskolen:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Ønskelig kompetanse vist av kandidaten:

- Avgrense og besvare spørsmålet/problemstillingen
- Bruke relevant teori og kunnskap knyttet til problemstillingen
- Reflektere og drøfte/argumentere ved å trekke inn teori og kunnskap og på en selvstendig og relevant måte.
- Vise sammenhenger og perspektivmangfold i faget
- Vise forståelse for fagbegreper
- Viser refleksjoner over samfunnsfagets egenart og kompetanse utvikling i faget.
- Vise forståelse for samfunnsfaglærerens rolle knyttet til barns læring og utvikling.
- Vise profesjonsfaglig forståelse
- Brukes relevante eksempler og aktualiteter der det er hensiktsmessig
- God struktur
- Relevant og god og riktig bruk av kilder i teksten
- Litteraturliste

Strykarakter viser svært liten grad av måloppnåelse på alle områder.

For alle oppgaver

Studenten velger hva som bør vektlegges/trekkes inn for å belyse tema på best mulig, og presis, måte, og for å arbeide mot de generelle vurderingskriteriene presentert over. Det er derfor ulike måter å besvare en oppgave på og hva som er vesentlig for en god besvarelse.

Undervisning: Skal beskrive deler av undervisningen det er viktig at sensor kjenner til.

Undervisningens innhold:

- Befolkningsgeografi og Bærekraftig utvikling: undervisning og kompetanse for bærekraftig utvikling. Perspektivmangfold i både undervisning og syn på samfunnsutvikling. Teorier som Malthus, Marx og Boserup. Matsikkerhet og bærekraftig utvikling. Demografiske overganger og global befolkningsutvikling og befolkningspolitikk.
 - Vær og klima: globale sirkulasjonssystemer, klima og vær, vær- og klimafenomen globalt og lokalt (Norge), tilbakekoblingsmekanismer, klimaendringer og tilpasninger.
 - Landformer og geologi: jordas oppbygning, det geologiske kretsløpet, erosjons- og forvitningsprosesser, landformer skapt av vann og is med eksempler fra Norge.
 - Samfunnsvitenskapelig metode i skolen. Bruk av historiske kilder i undervisningen. Hvordan er det mulig å få elever til å tenke vitenskapelig. Didaktiske øvelser på vitenskapelig arbeid som utforskende didaktikk i skolen.
 - Profesjonsfaglig og didaktisk arbeid: Det er spesielt lagt vekt på utforskende didaktikk som Tren Tanken og fortellinger som Storyline og animasjonslaging. Grafiske fremstillinger og statistiske analyser. Bruk av interaktive digitale verktøy for å fremme læring og inkludering i klasserommet. Fagfornyelsen med kompetanseutvikling og kritisk tenkning.
 - Ekskursjonsdidaktikk og kartografi med øvingsoppgaver i utforskende og tverrfaglig didaktikk (bla. «SMART» didaktikken og «kart fra minnet»)
- **For studentene på trinn 1-7:** eget undervisningsopplegg på begynneropplæring i samfunnsfag, rettet inn mot 1-4 trinn, med spesielt vekt på utforskende didaktikk som Tren Tanken. Tema har vært mangfold i skolen, klasseledelse og demokratisk dannelse.

Oppgave1:

Arealplanlegging og geografisk kunnskap

Kommuner er pålagt å lage planer for framtidig bruk av arealer, og her skal kommunens innbyggere involveres, også barn. Kommuneplanens arealdel viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk gjennom plankartet, bestemmelser og en planbeskrivelse. Den angir rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, og hvilke hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene.

I arbeidet med å komme fram til en arealplan oppstår i de fleste tilfellene konflikter mellom ulike interesser og hensyn. Areal- og miljøkonflikter omfatter tverrfaglige problemstillinger som egner seg i samfunnsfagundervisningen. I Kunnskapsløftets overordnede del heter det at skolen skal bidra til at eleven utvikler naturglede, respekt for naturen og klima- og miljøbevissthet. Et demokratisk samfunn hviler på at hele befolkningen har like rettigheter og muligheter til å delta i beslutningsprosesser, og opplæringen skal gi et godt utgangspunkt for deltakelse på alle områder innenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Geo-literacy kan defineres som muligheten til å bruke geografisk forståelse og geografisk resonnement for å ta beslutninger.

Se for eksempel arealdelen til kommuneplanen i Fredrikstad kommune:

<https://www.fredrikstad.kommune.no/tjenester/politikk-og-demokrati/planer/alleplaner/arealdel/>

Velger du oppgave 1, så skal både oppgave 1a og 1b besvares.

Oppgave 1a.

Drøft hva slags geografisk kunnskap og ferdigheter en medborger trenger for å kunne gi innspill i en kommunes prosesser rundt arbeid med en arealdel til en kommuneplan.

Beskriv og forklar nærmere **tre naturgeografiske tema** en deltaker i arbeidet med en kommuneplan bør ha god kjennskap til, og begrunn hvorfor disse er relevante i kommuneplanarbeidet.

Velg gjerne blant disse stikkordene: landformer, kart og kartanalyse, berggrunnsforhold, løsmasser, geologiske ressurser, klima, klimaendringer, klimamodeller, nedbørsmønster, erosjon, skred, flom, springflo, havnivå, økosystemtjenester, karbonfangst, avskoging, tilbakekoblingsmekanismer, strålingspådriv, drivhusgasser og drivhuseffekt.

Oppgave 1b. Didaktikk

Velg deg et trinn i skolen. Redegjør for hvordan elevene dine kan arbeide utforskende og tverrfaglig for å bidra med innspill til en kommunes arealplan. Inkluder bruken av digitale verktøy og kart i et slikt arbeid. Begrunn dine didaktiske valg.

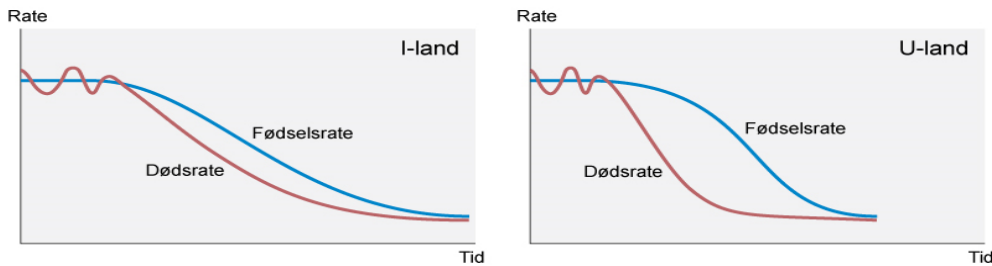
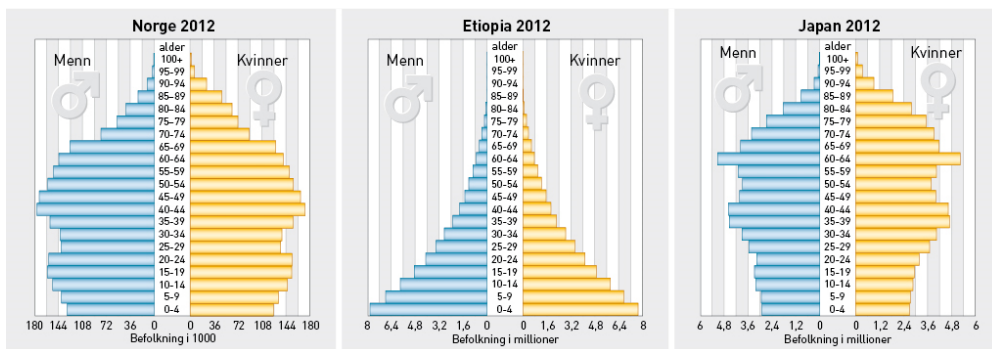
Her finner du informasjon om hvordan barn og unge skal tas hensyn til i kommuneplanleggingen, og hvordan de har rett til å medvirke.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barn-og-unge-i-plan-og-byggesak/id2685228/?ch=4>

Oppgave 2a. Befolkningsgeografi og bærekraft

Velger du oppgave 2, så skal både oppgave 2a og 2b besvares.

Helt siden Malthus levde på 1700-tallet har vi debattert spørsmålet om hvor mange mennesker vi kan være på jorden, og hvordan dette påvirker menneskers muligheter til å overleve. Ny-Malthusianere, Boserup og ny-marxistiske tenkere har i nyere tid fremsatt ulike tilnærminger til denne problemstillingen. Diskuter hvordan disse tilnærmingene aktualiseres i lys av de siste tiårs befolkningsstruktur og befolkningspolitikk, spesielt i lys av dagens globale pandemi.

Oppgave 1b. Utdanning for bærekraftig utvikling

FNs bærekraft mål nr. 4 handler om god utdanning. Du underviser på mellomtrinnet og skal arbeide med bærekraftig utvikling som kjerneelement i samfunnsfag. Målet ditt er å arbeide over tid med å utvikle elevenes kritiske forståelse og handlingskompetanse.

Med utgangspunkt i geografifaget skal du diskutere hvordan du som lærer kan legge til rette for å utvikle denne kompetansen hos dine elever. Hvilke hensyn bør du ivareta, og hva er det viktig at du som lærer tar stilling til i arbeidet med kjerneelementet bærekraftig utvikling? Diskuter og begrunn valgene dine!

Bærekraftsmål nummer 4

Delmål 4.7

Innen 2030 sikre at alle elever og studenter **tilegner seg den kompetanse** som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning for bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av en freds- og en ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling.

**4 GOD
UTDANNING**

Litteratur for L-SAM, LMUSAM 5-10, LUSAM 5-10

Litteraturlisten er oppdatert november 2019

Andresen, Astrid et al.: Å gripe fortida. Innføring i historisk forståing og metode, kap. 1 (s. 15-20), kap. 4 (s. 93-118), kap. 5 (s. 119-136), Oslo: Det Norske Samlaget 2015 (2. utgave).

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo. Kap. 9 Tilgjengelig i Canvas

Biseth, Heidi, i Må vi snakke demokrati? Om demokratisk praksis i skolen, redigert av Madsen, Janne, Biseth Heidi, Oslo, Universitetsforlaget, 2014 s. 25-42 Tilgjengelig i Canvas

Eidsvik, E, Et al. (2019), *Verda og vi*, Det Norske Samlaget. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Eriksen, Gregers, K. «Bærekraftig utvikling som samfunnsfaglig tema». I Bedre Skole nr. 2. 2017. Tilgjengelig her:

<https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/Bedre%20Skole%20%202017.pdf>

Giæver, T.H, Mifsrud, L, Gjølstad, E, Digital dømmekraft i skolen: Lærerens tilnærming, i boken Digital dømmekraft. Oslo, Cappelen Damm Akademisk, 2017. (s. 104-121).

Jegstad, Kirsti. Jøsok, Evy. Ryen, Erik. Sandvik Margareth, *Kritisk tenkning i klasserommet*, Utdanningsnytt.no 02.august, 2019: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelse-laereplaner/kritisk-tenkning-i-klasserommet/207602>

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) Samfunnsgeografi: En innføring. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Klemsdal, T. (2002). Landformene i Østfold. *Natur i Østfold*, 21(2/1), 7-31. (24 sider)
Tilgjengelig digitalt: http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet*. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82- 0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), *Utforskning i alle fag*. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2018), "Samfunnsgeografi". Læremiddelforlaget, 2 utgave 2018, kap 4 og 5

Sinnes, A. (2017), «Utdanning for bærekraftig utvikling». Universitetsforlaget, 2.opplag 2017, kap 2 og 3. Tilgjengelig i Canvas

Ott, Annelie, «Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen», i *Kritisk tenkning i samfunnsfag*, Universitetsforlaget 2019. Tilgjengelig i Canvas.

Vandsemb, Berit Helene, *Befolkning og utvikling*. I *utvikling: en innføring i utviklingsstudiet*, redigert av Eriksen, Tore Linne, Feldberg, Karen Brit, Kristiansand, Cappelen Damm Akademisk, 2013. s. 187-211 (24 sider) Tilgjengelig i Canvas

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, *Meteorologi for alle*, Gyldendal Fakta. Utvalgte kapitler tilgjengelig i Canvas

Litteratur for studentgruppene: LMBUSAM 1-7 og LBSAM 1-7

Andresen, Astrid et al.: *Å gripe fortida*. Innføring i historisk forståing og metode, kap. 1 (s. 15-20), kap. 4 (s. 93-118), kap. 5 (s. 119-136), Oslo: Det Norske Samlaget 2015 (2. utgave).

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) *Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt*. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo. Kap. 9 Tilgjengelig i Canvas

Biseth, Heidi, i *Må vi snakke demokrati? Om demokratisk praksis i skolen*, redigert av Madsen, Janne, Biseth Heidi, Oslo, Universitetfolaget, 2014 s. 25-42 Tilgjengelig i Canvas

Eidsvik, E, Et al. (2019), *Verda og Vi*, Det Norske Samlaget. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Eriksen, Gregers, K. «Bærekraftig utvikling som samfunnsfaglig tema». I *Bedre Skole* nr. 2. 2017. Tilgjengelig her:

<https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/Bedre%20Skole%20202017.pdf>

Giæver, T.H, Mifsrud, L, Gjølstad, E, Digital dømmekraft i skolen: Lærerens tilnærming, i boken *Digital dømmekraft*. Oslo, Cappelen Damm Akademisk, 2017. (s. 104-121).

Jegstad, Kirsti, Jøsok, Evy, Ryen, Erik, Sandvik Margareth, *Kritisk tenkning i klasserommet*, Utdanningsnytt.no 02.august, 2019: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelse-laereplaner/kritisk-tenkning-i-klasserommet/207602>

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) *Samfunnsgeografi: En innføring*. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater

fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Klemsdal, T. (2002). Landformene i Østfold. *Natur i Østfold*, 21(2/1), 7-31. (24 sider)
Tilgjengelig digitalt: http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet*. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82- 0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), *Utforskning i alle fag*. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2018), "Samfunnsgeografi". Læremiddelforlaget, 2 utgave 2018, kap 4 og 5

Sinnes, A. (2017), «Utdanning for bærekraftig utvikling». Universitetsforlaget, 2.opplag 2017, kap 2 og 3 Tilgjengelig i Canvas

Ott, Annelie, *Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen*», i *Kritisk tenkning i samfunnsfag*, Universitetsforlaget 2019. Tilgjengelig i Canvas.

Vandsemb, Berit Helene, *Befolkning og utvikling*. I *utvikling: en innføring i utviklingsstudiet*, redigert av Eriksen, Tore Linne, Feldberg, Karen Brit, Kristiansand, Cappelen Damm Akademisk, 2013. s. 187-211 (24 sider) Tilgjengelig i Canvas

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, *Meteorologi for alle*, Gyldendal Fakta. Utvalgte kapitler tilgjengelig på Canvas

Litteratur til begynneropplæring i samfunnsfag trinn 1-7:

Bjørnestad, E. og Dehnæs Hogsnes (red), 2019, Lek i begynneropplæringen, lekende tilnærminger til skole og SFO. Universitetsforlaget 2019. kap 1, 4 og 5.

Nolet, R. «Tren Tanken – et undervisningsopplegg for å utvikle kritisk tenkning». I bedre skole nr 1, 2006. Tilgjengelig i Canvas

Storhaug, Marit, Veiledning i tilpasset opplæring: Arbeidsmåter – fra oppskrift til refleksjon, redigert av Unn Stålsett; Marit Storhaug, Ruth Sandal, Bergen, Fagbokforlaget, 2009. Tilgjengelig i Canvas.

Anbefalt supplerende litteratur for alle 5 gruppene:

Corner, Geoff (2008), Geologiskolen. Universitetet i Trømsø. Bare tilgjengelig online: <http://geologiskolen.uit.no/generellGeologiskolen/generell/prosesser/pros1.htm>

Miljødirektoratet (2014), Klimatilpasning og raske utslippskutt er nødvendig, Fakta ark laget av Miljødirektoratet, november 2014 (foreløpig versjon)

Lærebøker/læreboknettsteder: Eide, H., Johansen, O-I. og Øverjordet A. H. (2013) Geografi. Landskaper, ressurser, mennesker, utvikling. Cappelen Damm, Oslo.
Nettsted: <http://geografi.cappelendamm.no/>

IPPC (2018), Global warming of 1.5 Degree Celsius. <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>
Headline statements of IPPC (2018), Global warming of 1.5-degree Celsius: http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_headline_statements.pdf

IPPC: special report on extreme events, summary for policy makers: http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg2/ar5_wgII_spm_en.pdf

DON'T PANIC — Hans Rosling showing the facts about population:
<https://www.gapminder.org/videos/dont-panic-the-facts-about-population/> eller
<https://www.youtube.com/watch?v=FACK2knC08E&t=7s>
Gapminder Foundation, 2014